

Halottak napja

(november 2.)

2Mak 12,43–45

Hívó módon gondolkodni a feltámadásról

Aztán gyűjtést rendezett a katonák között, és mintegy 2000 ezüst drachmát küldött Jeruzsálembe engesztelő áldozat bemutatására. Ilyen szépen és nemesen viselkedett, mivel gondolt a feltámadásra. Ha ugyanis nem hitt volna az elesettek föltámadásában, fölösleges és értelmetlen dolog lett volna a halottakért imádkozni. Arról is meg volt győződve, hogy akik jámborságban halnak meg, azokra nagy jutalom vár – ez szent és jámbor gondolat volt. Azért mutatott be engesztelő áldozatot, hogy megszabaduljanak bűneiktől.

Összesen négy Makkabeus-könyvet ismerünk, amelyek tartalmuknak tekintve a szeleukidák elleni zsidó szabadságharc (Kr. e. 167) történetek feldolgozásai. A Makkaba szó sok mindent jelenthet, így „Istentől meghívott”-at is. A jelentések annak függvényei, hogy miként magyarázzuk a szöveget. Az eredetileg héber nyelvű könyvet Órigenész ismertette, és utalt rá zsoltárkommentárjában. Az első könyv héber nyelvű lehetett, de ez a szöveg elveszett. Görög és régi latin fordítások őrizték meg a Makkabeus-könyv szövegét.

Izrael mindig hitt abban, hogy Jahvének hatalma van arra, hogy feltámassza az embert (vö. Jób 26,6). Illés a szareptai özvegy fiát fel is támasztja Isten segítségével (1Kir 17,17–34): ugyanis az Úr adta az életet és a halált, ő taszít le az alvilágba és hoz fel onnan (1Sám 2,6).

Fontos hangsúlyozni azt is, hogy az Ószövetség sehol sem a lélek, hanem a test feltámadásáról beszél. Ennek antropológiai alapjai vannak, ugyanis nem tudják elképzelni sem a testet lélek nélkül, sem a lelket test nélkül mint az emberi személy természetes megjelenítését.

Az ószövetségi feltámadástan az ún. intertestamentális kor irodalmában és az apokaliptikus irodalomban fejlődik tovább. Fontos szerepet játszik Hénoch könyve tanítása (1 Hén 22), amely az igazak és a bűnösök feltámadásáról beszél, de ez még nem a megdicsőülésük, hanem ezt követi az ítélet. Itt jelenik meg az általános feltámadás gondolata is olyan formában említve, hogy az idők végén a föld kiadja a halottakat. A feltámadott ember azonossága a megholttal többek között abban áll, hogy a feltámadottnak felelnie kell az életében elkövetett bűneiről.

A fenti szakaszt az ószövetségi feltámadástan összefüggésében szokták idézni. Ugyan a szerző hitt az igazak feltámadásában, de ezeknek a katonáknak a halálát a zsákmányolt amulettek okozták, és az áldozat célja a megtisztulás elérése. A szerző abban hisz, hogy akik jámbor módon haltak meg, azok valóban fel fognak támadni. Azt, hogy mi történik azokkal, akik nem így haltak meg, arról nincs információnk a szövegből. Júdás imája tehát azt szolgálja, hogy emberei szabaduljanak meg a bűntől, amivel magukra vonták Isten haragját. Ez azért lényeges újdonság, mert a Hénoch könyvének a szerzője az ilyeneket a „seol” olyan helyére helyezi, ahonnan feltámadnak és mentesülnek a büntetéstől (1Hén 22,12–13). E két szöveg lett az alapja a keresztény teológusok körében a tisztító tűz tanának. Fontos talán még megemlíteni, hogy a Jézus feltámadásáról szóló tudósítások is helyesen úgy fordítandók, hogy „feltámasztatott”. Isten tehát „feltámasztotta” őt.

A feltámadástan gyakorta még a keresztények között is szkeptikus megítélést kap. Egyrészt azért, mert földi szempontból a lehetetlen és bizonyíthatatlan tények közé szokták sorolni. Másrészt a lélek feltámadásáról és az örök életéről beszélnek, amelyek az emberi test leértékeléséhez vezetnek. Az egyik legnagyobb kihívásnak számító keresztény tanítás kétségtelenül a feltámadás és az örök élet tana, amely nélkül viszont az igazságosság megvalósíthatatlan, és az emberi személy egyedi értékét, megismételhetetlenségén nem lehet kifejezni. Aki viszont folyamatosan foglalkozik a saját feltámadásával és Isten előtti megítélésével, az olyan lelki fejlődésre tesz szert, amely egyedülálló Isten-kapcsolatot és morális érzékenységet eredményez. Talán ezért nem kellene elhanyagolni hitünk gondozását a feltámadásban.